

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar på betänkandet SOU 2019:23 Styrkraft i funktionshinderspolitiken

(Dnr S2019/02213/FST)

Sammanfattning

Studieförbundet Vuxenskolan står helt och hållet bakom det nya politiska målet för funktionshinderpolitiken från 2017.

”Det nya målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas.”

Vi har i våra egna styrdokument, mål och verksamhet länge utgått från vår värdegrund om alla människors lika värde och rätt till full delaktighet i samhället och FN:s konvention om “Mänskliga Rättigheter för personer med funktionsnedsättning”. Vi har också utvecklat metoder och insatser för att stödja målgruppen att använda sin demokratiska rättighet och genom projektet Mitt val kunna delta i våra demokratiska val, så väl kommun-, region- och riksdagsval som EU-parlamentsvalet.

Det är mycket anmärkningsvärt att utredningen, på grund av att det inte finns någon självklar myndighet som kan samordna området, valt att degradera frågan om demokratisk delaktighet till en övrig fråga. Det finns så klart flera poänger med att ansvaret också ligger på de politiska partierna, ingår i folkbildningens- och civila samhällets uppdrag. Men det utesluter inte att det också finns ett uppdrag till myndigheter som t ex valmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Det finns idag ett stort informations- och metodunderskott likväl brist på prioritering i uppdraget till ansvariga myndigheter och kommuner. Här behöver utredningen tänka om.

Vi möts dagligen av en okunskap från så väl beslutsfattare, myndighetsutövare och allmänhet, som försvårar och problematiserar vårt arbete. Detta pekar också utredningen på. En stärkt kunskap och en stark och tydlig politisk vilja behövs för att målet ska bli resultat. Därför är det av största vikt att också informationsansvaret som åläggs respektive myndighet ingår i återrapporeringen till den samordnande myndigheten. Här bör det också finnas ett uppdrag till någon att stärka kunskapen hos regioner och kommuner.

Studieförbundet Vuxenskolan ställningstaganden

7.1 FN-konventionen och utredningens prioriteringar

- Studieförbundet Vuxenskolan vill att det i direktiven till myndigheternas återrapportering ska framgå hur respektive myndighet har arbetat med informationsansvaret och vilket resultat det gett.
- Studieförbundet Vuxenskolan saknar ett uppdrag till någon myndighet eller den nationella samordnaren att stärka kunskapen hos regioner och kommuner

Utredningen markerar flera gånger att ökad kunskap och en stark och tydlig politisk vilja behövs för att målet ska bli till resultat. Därför är det av största vikt att också informationsansvaret som åläggs respektive myndighet ingår i återrapporteringen till den samordnande myndigheten. Här måste det också finnas ett uppdrag till någon myndighet eller den nationella samordnaren att stärka kunskapen hos regioner och kommuner.

7.1.2 Sju prioriterade samhällsområden

- Studieförbundet Vuxenskolan tillstyrker att utredningen så föredömligt lyfter området utbildning och livslångt lärande som ett av de sju prioriterade områdena.
- Studieförbundet Vuxenskolan vill problematisera att området fritid saknas helt och inte heller ingår under prioriteringen kultur, som helt är definierad som konsumerande av professionell kultur.

Personer med funktionsnedsättning, och i synnerhet kognitiv/intellektuell funktionsnedsättning, erbjuds idag varken ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer eller lika villkor för livslångt lärande. Inte heller utveckling till deras fulla möjligheter. (enligt Artikel 24.1b och 24.5)

Här behöver först och främst de hinder för deltagande i ordinarie utbildning undanröjas och dessutom de få fullt tillgängliga kompensatoriska alternativ som civilsamhället erbjuder säkras och förstärkas.

Att området fritid inte är en del av de sju prioriterade områden och att området kultur så tydligt är inritat på att konsumera professionell kultur är mycket bekymmersamt. Detta kommer att innebära att områdena under "Frågor av särskild vikt" automatiskt kommer att flyttas ner på prioritetslistan. Vi vet att resultatet t ex av att delta i kultur, så som dans, oljemålning eller musik stärker deltagarnas hälsa, välbefinnande och inte minst, egenmakt och delaktighet i demokratin.

Medborgarskapsforskning visar just på att delaktigheten är en av de viktigaste faktorerna för ett erövat medborgarskap. Detta erbjuder civilsamhället och folkbildningen, men vi ser med oro hur kommuner och näringsidkare inom omsorgsområdet låser in "sina" brukare i "sina" kontexter. T ex gäller detta möjligheten att gå ifrån och lära sig på egna villkor, möjligheten att delta i föreningsliv och kursverksamhet utifrån individuellt val, och stödet att kunna göra det utanför gruppboenden. Det måste finnas möjlighet till full delaktighet utifrån individens val inte definierad av omsorgsordnaren.

Att så väl området kultur, och de myndigheter som har ansvar för det området, helt saknar perspektivet "deltagarkultur" är mycket alarmerande. Det framstår med all tydlighet i konventionens artikel 30.2 *"Konventionsstaterna ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att utveckla och använda sin kreativa, artistiska och intellektuella förmåga, inte endast i eget intresse utan även för samhällets berikande."*

Kulturutövare med funktionshinder ska ges möjlighet att verka och deras uttryck ska möta en allmänhet. Kultur handlar således inte enbart om att tillgängliggöra konsumtion av kultur.

7.3.2 Demokratisk delaktighet

- Studieförbundet Vuxenskolan vill kraftigt markera att demokratisk delaktighet måste vara ett av de sju prioriterade områdena, eller möjligen stå över samtliga.

Vi delar inte alls utredningens analys, att eftersom det inte finns någon självklar myndighet som kan samordna området, så ska demokratisk delaktighet inte lyftas högre än till "frågor av särskild vikt". Regeringens dialog med de politiska partierna, med folkbildningen och andra aktörer inom det demokratiska systemet för målgruppens demokratisk delaktighet på likvärdiga villkor för alla är så klart mycket viktigt. Men vi vet att valdeltagandet hos målgruppen, framför allt personer med intellektuell funktionsnedsättning är mycket lågt. Vi vet också att med kunskapsinsatser om så väl det politiska systemet, valsystemet som ett stöd för att ta till sig och värdera den politiska diskussionen och frågorna gör att valdeltagandet ökar till ungefär samma nivå som befolkningen i övrigt. (Källa Mitt val – projekt för att öka valdeltagandet hos personer med funktionsnedsättning)

7:4 Aktiv involvering av funktionshinderrörelsen

- Studieförbundet Vuxenskolan tillstryker utredningens förslag om en samverkansbaserad styrning, samråd med funktionsrättsrörelsen och ideell sektor
- Studieförbundet Vuxenskolan saknar dock en analys från utredningen hur ett sådant samråd kan ske på lika villkor, mellan statens myndigheter och en ideell förening för målgruppen.
- Studieförbundet Vuxenskolan vill också varna för att utredningens tydliga ambition, kan komma att tonas ner och nästintill försvinna när Regeringen ska fastställa vissa krav på processen för att ta fram indikatorer och genomförandeplan inom området.

Eftersom utredningen inte har berört formerna för det samråd som respektive myndighet och inte minst det de samordnade myndigheterna ska ha med ideell sektor, finns här en stor risk att det kommer att hamna långt ner på prioriteringslistan. Vi saknar en analys från utredningen hur en sådan samverkan kan ske på lika villkor, mellan statens myndigheter och en ideell förening för målgruppen. Här kan t ex erfarenheter från arbetet med Överenskommelsen inom det sociala området/ Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället, användas för att snabbare hitta former för denna samverkan.

Då också samverkansstyrningen ska ske med regioner och kommuner bör utredningen och i nästa steg den nationella samordnaren beröra frågan hur samråd ska ske på regional och lokal nivå.

7.4.2 Andra myndigheter med utpekat ansvar

- Studieförbundet Vuxenskolan vill föreslå att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör vara en myndighet med utpekat ansvar under området kultur, för att också inkludera deltagarkultur som framför allt sker inom civila samhällets organisationer.

Med hänvisning till argumentationen kring 7.1.2 Sju prioriterade samhällsområden.

2019-11-28

Ulrika Heie, förbundsordförande
Studieförbundet Vuxenskolan